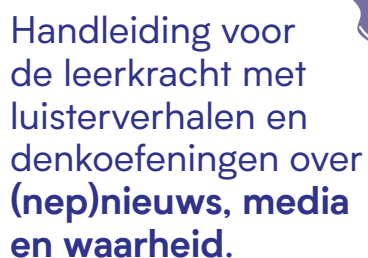

HoeZoo

Handleiding

Inhoud

HoeZoo in de klas — Hoezo? 4

De verhalen van HoeZoo 7

1 Vroeg opstaan 7

Aan de slag 8

Wat als ... 9

Wie is het meest betrouwbaar? 9

Wanneer is iets nieuws? 10

2 Zoals een zeehond zijn 11

Aan de slag 12

Wat als ... 13

Waarom doet die dat nu? 13

Wanneer ben je een influencer? 14

3 De valse soldaat 15

Aan de slag 16

Wat verwacht je van ... 16

Wie is het? 17

Liegebeest! 17

4 Regen 18

Aan de slag 19

In de huid van ... 19

5 De duiven 20

Aan de slag 21

De zwarte doos 22

De (f)luisterkring 22

Feitenjacht: word
een onderzoeksduif! 23

Colofon

HoeZoo is een initiatief van

Het Geluidshuis, Universiteit Antwerpen,
Odisee en Mediawijs. Het is ontwikkeld
in het kader van het project NieuwsWijs-
Neuzen met steun van het Departement
Cultuur, Jeugd en Media.

HoeZoo denkoefeningen

Jelle De Schrijver
(UAntwerpen & Odisee),
Eef Cornelissen (Odisee),
Sanne Hermans en
Zara Mommerency (Mediawijs)

HoeZoo audioverhalen

Het Geluidshuis

- scenario en regie:
Marijke Guetens,
- muziek, geluidsopname en montage:
Bram Coumans,
- met de stemmen van
Nico Sturm, Els Dottermans,
Ini Massez, Pieter Embrechts,
Lander Severins en Lynn Van Royen

Vormgeving Uncompressed

Copywriting Frie Van der Planken

Voor meer info

www.deschaalvanm.be/hoezoo

HoeZoo in de klas

Hoezo?

Wat is nieuws, wat is nepnieuws?
Hoe weet je of een krantenbericht klopt? Waar kan je zeker van zijn?
En hoe ga je om met influencers?
Het is niet eenvoudig voor leerlingen om een kritische houding aan te nemen in een overvloed aan informatie.

HoeZoo geeft hen handvatten om dat net iets gemakkelijker te maken, aan de hand van vijf luisterverhalen. **In deze handleiding vind je telkens een korte samenvatting van de verhalen terug, met verschillende soorten denkvragen en denkoefeningen.** Kies zelf welke je doorloopt in de klas!

5 luisterverhalen

De verhalen van HoeZoo zijn een vertrekpunt om met leerlingen van 8 tot 12 jaar te filosoferen over waarheid, vertrouwen en media.

De hoofdrolspelers? Een bont gezelschap van ondernemende, knotsgekke dieren die zich helemaal anders gedragen dan wat bezoekers van een zoo zouden verwachten. Ze hebben een smartphone, discussiëren met elkaar over de laatste

roddels en blijven dankzij de Flaminio op de hoogte van het laatste nieuws. Elke dag worden ze overstelpt met boodschappen. De ene keer horen ze die van een influencer, dan van een verkoper, dan weer van een reporter. Hoe weten de dieren wat wel en niet waar is?

De verhalen duren 5 tot 7 minuten. Beluister ze via www.deschaalvanm.be/hoezo

1. Vroeg opstaan

2. Zoals een zeehond zijn

3. De valse soldaat

4. Regen

5. De duiven

Thema's

De verhalen zetten verschillende thema's in de verf:

- het belang van kritisch denken
- bronnen beoordelen
- geruchten en misinformatie onderscheiden van ware feiten
- digitale communicatie
- online identiteit
- de invloed van media op gedrag

Vragen

De vragen dagen kinderen uit om samen te luisteren, op onderzoek te gaan en te filosoferen over wat betrouwbare informatie is en hoe (sociale) media werken.

Luisteren met luistervragen

Samen luisteren naar een verhaal zet leerlingen aan het denken. Maar hebben ze wel allemaal hetzelfde gehoord? Wat is er precies gebeurd in het verhaal? En welke bedenkingen komen er naar boven? Bij elk verhaal vind je specifieke luistervragen terug.

Maar je kan als leerkracht ook enkele algemene vragen stellen:

- Herken je dit?
- Heb je zelf al iets gelijkaardigs meegemaakt?
- Hoe beleef je dit?
- Waar heb je dit gehoord? (vraag welke passage hen aan het denken zet)
- Welke vragen komen in je op nu je dit verhaal gehoord hebt?

Onderzoeken met onderzoeksvragen

Via kleine en grotere denkoefeningen onderzoeken kinderen samen de ideeën uit de verhalen, vanuit verschillende perspectieven. Daarbij kan je leerlingen prikkelen met vragen zoals:

- Is dat zo?
- Ben je zeker dat dit klopt? Kan je dat aantonen?
- Waar heb je dat gehoord?
- Is dat voor iedereen hetzelfde?
- Denkt je buur daar anders over?

Tips voor de begeleider

Werk met de dieren uit het verhaal.

Laat leerlingen het perspectief innemen van een personage. Zo hoeven ze zichzelf niet altijd bloot te geven. Vraag bijvoorbeeld: 'Wat zou de pelikaan nu zeggen?'

Reik aanspreekpunten aan.

Blijven er na het gesprek grote of kleine zorgen hangen? Of duiken er gevoelige zaken op? Bij Awel (www.awel.be) kunnen leerlingen anoniem terecht voor een luisterend oor of chatgesprek.

Filosoferen met filosofische vragen

Een filosofisch groepsgeprek start altijd met een vraag die jullie samen onderzoeken en die leerlingen uitdaagt om meerdere antwoorden en perspectieven te overwegen. Als gespreksleider stimuleer je hen om telkens sterke argumenten te geven. Benadruk dat iedereen elkaars mening respecteert en dat er geen juiste of foute antwoorden zijn.

Neem hier de socratische houding aan. Daarbij stel je vragen zonder zelf een antwoord te geven. Zo daag je kinderen uit om samen na te denken. Daarom worden er tijdens het filosoferen vaak vragen gesteld zoals:

- Waarom denk je dat?
- Kan je een voorbeeld geven?
- Wie denkt iets anders?
- Hoezo? Kan je dat uitleggen?
- Zijn er nog andere opties mogelijk?
- Ben je daar zeker van?
- Weet je dit of denk je dit?

Tip voor de begeleider

Filosoferen doe je best met leerlingen samen in een cirkel. Zo kan iedereen elkaar horen en zien.

Denkoefeningen

De denkoefeningen dagen kinderen uit om stil te staan bij de centrale ideeën die aan bod komen in de verhalen. Tijdens deze oefeningen kunnen leerlingen voorbeelden rangschikken, argumenten geven of concrete gevallen onderzoeken.

De specifieke denkoefeningen vind je per thema terug in de handleiding. De denkoefeningen kan je afsluiten met een (filosofisch) klasgesprek. De vragen voor zo'n gesprek vind je ook per thema terug, in de paarse kaders.

Tip voor de begeleider

Voer de oefeningen uit in een rustige ruimte. Een plek waar leerlingen zich niet veroordeeld voelen voor wat ze denken of zeggen. Toon interesse en bekrachtig wat ze zeggen.

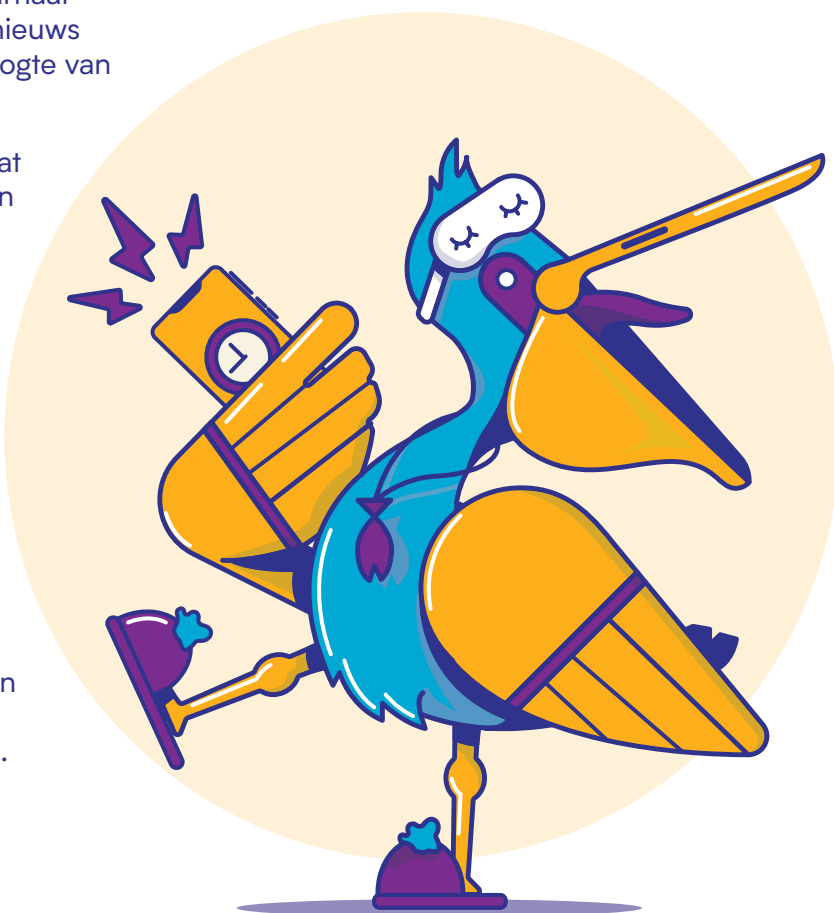
1 Vroeg opstaan

Korte inhoud

In de HoeZoo gedragen de dieren zich voor openingstijd heel anders dan je zou denken. Ze gebruiken een smartphone en socializen online. In het ochtendjournaal op de radio, leest de Flaminfo het nieuws voor. Zo blijven de dieren op de hoogte van belangrijke zaken.

Wanneer de pelikaan aankondigt dat alle dieren vanaf nu vroeger moeten opstaan voor hun gezondheid, ontstaat er verwarring en twijfel. De dieren stellen zich vragen over de praktische uitvoering en de betrouwbaarheid van dit nieuws. De pelikaan vertrekt zonder alle vragen te beantwoorden, waardoor de dieren achterblijven met onzekerheid.

Ze discussiëren over de gevolgen van de nieuwe regel, ze vragen zich af of deze regel wel juist is en of dat voor iedereen zo is. De dieren blijven verward achter, niet wetend wat ze nu moeten geloven en doen.

Luister het volledige verhaal op
www.deschaalvanm.be/hoezoo

Aan de slag

1

Ga voor je het verhaal afspeelt met je leerlingen op **onderzoek**. Stel volgende vragen:

- Vertel iets dat helemaal waar is. Bv. ik ben om zeven uur opgestaan, mijn konijn heet Jip, ijs is koud, ...
- Hoe kan je weten dat dit waar is? Bv. ik heb het gezien, gevoeld, iemand anders heeft het gezien, ...
- Wat was het beste antwoord om te onderzoeken of iets waar is? Bv. je ziet iets beter met je eigen ogen dan dat je het van een ander hoort.

2

Toon de dierenillustraties uit de handleiding en bespreek klassikaal wat ze zien.

3

Beluister samen het verhaal.

4

Stel enkele **vragen** uit onderstaande reeks luister-, onderzoeks- of filosofische vragen.

5

Ga verder met de **denkoefeningen** op de volgende pagina's. Gebruik ze als basis voor het klasgesprek, inspiratie hiervoor vind je in de paarse kaders.

Luistervragen

- Is het voor alle dieren goed om vroeg op te staan? Voor wie wel/niet?
- Wat is de taak van de Flaminio?
- Wat vertelt de pelikaan aan de andere dieren?
- Hoe reageren de andere dieren op de pelikaan?
- De dieren in de HoeZoo gedragen zich net als mensen. Kan je een voorbeeld geven?
- Hoe zou jij reageren op de boodschap van de pelikaan als je een nachtuil was?

Onderzoeksvragen

- Wat is de beste manier om iets te weten te komen?
- Hoe kom jij zelf te weten wat er in de wereld gebeurt?

Filosofische vragen

- Kan een leugen ook nieuws zijn?
- Bestaat er iets dat goed is voor iedereen?
- Kan wat voor de ene waar is voor de ander een leugen zijn?
- Mag iedereen zomaar nieuws maken?
- Kan een leugen ook nieuws zijn?

Wat als ...

Wat als deze denkbeeldige situatie plots echt zou zijn? Vraag leerlingen zich in te beelden hoe ze daarmee om zouden gaan.

Situatie

Beeld je in dat je deze ochtend wakker werd en er plots geen gsm, tablet of computer meer bestond. Wat dan?

Voer voor een klasgesprek

- Zouden we zonder internet of smartphone in een betere wereld leven? Waarom wel/niet?
- Hoe zou nieuws zich verspreiden in een wereld zonder internet?
- Zou er nog nieuws zijn als er geen internet was?

Betrek (groot)ouders in het thema.

Vraag eens aan je grootouders hoe zij de tijd zonder internet of smartphone ervaren.

Wie is het meest betrouwbaar?

Maak een lijn in de klas. Leg aan het ene uiterste een blad met 'Betrouwbaar', aan het andere eentje met 'Niet betrouwbaar'.

Lees een stelling voor en laat iedereen plaatsnemen op de lijn. Vraag de twee leerlingen die het verst van elkaar staan om hun standpunt uit te leggen. Ziet de rest het anders? Dan mogen ze daar argumenten voor geven. Wie van mening verandert, mag zich verplaatsen. Vraag telkens waarom.

Voer voor een klasgesprek

- Wanneer is informatie betrouwbaar?
- Weten sommige mensen meer over ijsberen dan anderen?
- Moet je veel weten om betrouwbaar te zijn?

Stellingen

Betrouwbaar

Niet betrouwbaar

☐	Een professor zegt dat ijsberen zullen uitsterven als al het ijs op de Noordpool smelt	☐
☐	Een klasgenoot zegt dat ijsberen zullen uitsterven als al het ijs op de Noordpool smelt	☐
☐	Een TikTok-influencer zegt dat ijsberen zullen uitsterven als al het ijs op de Noordpool smelt	☐
☐	De leerkracht vertelt dat mannen gemiddeld minder lang leven dan vrouwen	☐

Wanneer is iets nieuws?

Wanneer is iets nieuws? Laat je leerlingen een kruisje zetten bij ja, nee of misschien. Individueel of in groepjes denken ze na waarom iets net wel of geen nieuws is. Bespreek nadien klassikaal.

Voer voor een klasgesprek

- Is het belangrijk om te weten wat er in de wereld gebeurt?
- Is elke nieuwtje ook nieuws?
- Wie beslist wat 'nieuws' is?
- Kan nieuws ook oud zijn?
- Hoe weten we of het nieuws echt gebeurd is?
- Wanneer is iets nieuws? Is alle informatie nieuws?
- Is nieuws belangrijk?
- Is nieuws uit jouw woonplaats belangrijker dan nieuws uit een ander land?

Iets is nieuws als ...			Misschien	Waarom?
Het nieuw is.				
Het speciaal is.				
Het iets vertelt dat iedereen moet weten.				
Het je doet lachen.				
Het een goed verhaal is.				
Het tien jaar geleden is gebeurd.				
Het gaat over mensen die je kent.				
Het gaat over mensen die aan de andere kant van de wereld leven.				
Het gaat over dieren.				
Het gaat over wetenschappers.				

2 Zoals een zeehond zijn

Korte inhoud

De Flaminfo ontdekt dat de alpaca heel geïnteresseerd is in de zeehond en zelf graag als een zeehond wil zijn. De zeehond is een influencer die filmpjes maakt. Hij verkoopt ook zuigtabletten die je stem zachter zouden maken en vertelt hoe je kan leren om net zo lang als een zeehond onder water te blijven. De alpaca neemt die zuigtabletten om zijn stem zacht te maken en begint met ademhalingsoefeningen om lang onder water te blijven.

De zebra, die zich wat zorgen maakt om het gedrag van de alpaca, wil hem overtuigen dat zijn strepen hem al bijzonder genoeg maken. Maar de alpaca gaat nog verder en scheert zelfs zijn krullen af om nóg meer op de zeehond te lijken.

De dieren in de HoeZoo zijn verbaasd over de drastische veranderingen en vragen zich af waar dit toe zal leiden. Hoe gaan ze best om met zo'n influencer? En kunnen ze andere dieren laten zien dat ze misleid worden?

Luister het volledige verhaal op
www.deschaalvanm.be/hoezoo

Aan de slag

1

Ga voor je het verhaal afspeelt met je leerlingen op **onderzoek**.

Stel volgende vragen:

- Ben je een zebra als je lijkt op een zebra?
- Kan je iemand anders zijn? Waarom wel/niet? Hoe?
- Wat doe je als iemand anders wil zijn dan hij is?"

2

Toon de dierenillustraties uit de handleiding en bespreek klassikaal wat ze zien.

3

Beluister samen het verhaal.

4

Stel enkele **vragen** uit onderstaande reeks luister-, onderzoeks- of filosofische vragen.

5

Ga verder met de **denkoefeningen** op de volgende pagina's. Gebruik ze als basis voor het klasgesprek, inspiratie vind je in de paarse kaders.

Luistervragen

- Wat probeert de alpaca na te doen van de zeehond?
- Waarom wil de alpaca zo graag op een zeehond lijken?
- Hoe reageert de alpaca als het hem niet lukt om op een zeehond te lijken?

Onderzoeksvragen

- Als een kind kan blaffen als een hond, is het dan ook een hond? Wat denk jij? Test het even uit!

Filosofische vragen

- Spreken influencers de waarheid?
- Kan een computer een influencer zijn? En een leraar? Of je vriend?
- Is iets goed omdat een beroemdheid het doet?
- Als veel mensen hetzelfde denken, hebben ze dan gelijk?
- Kunnen dieren ook influencers zijn?
- Maken influencers de wereld tot een betere plaats?
- Ben je een zeehond als je lijkt op een zeehond?
- Is een leraar ook een influencer?
- Is een zebra die lang onder water kan blijven nog een zebra?

Wat als ...

Wat als deze denkbeeldige situatie plots echt zou zijn? Vraag leerlingen zich in te beelden wat er dan zou gebeuren.

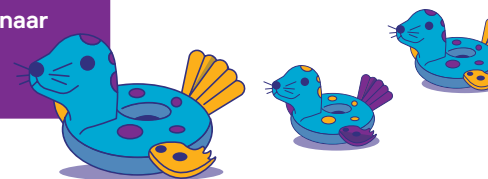
Situatie

Beeld je in dat je deze ochtend plots wakker werd als een bekende influencer met een eigen videokanaal.

- Wat zou jij vertellen aan je volgers?

Voer voor een klasgesprek

- Wat zou er allemaal veranderen als er plots geen influencers meer bestonden?
- Zou je dan andere kleren dragen of naar andere muziek luisteren?

- Wat zou je laten zien?
- Zou je willen dat mensen op jou gaan lijken?
- Of dat ze dezelfde kleren dragen als jij?
- Zou je liegen als je daardoor meer volgers kan krijgen?

Waarom doet die dat nu?

Waarom zit een influencer op sociale media? Laat je leerlingen een kruisje zetten bij ja, nee of misschien. Individueel of in groepjes denken ze na waarom een influencer dat doet. Bespreek nadien klassikaal.

Voer voor een klasgesprek

- Kiezen influencers zelf wat ze vertellen?
- Hebben influencers een baas?
- Zijn influencers eerder reclamemakers of journalisten?
- Is de koning een influencer?

Iets is nieuws als...			Misschien	Waarom?
Om zichzelf op tv te zien.				
Om vrienden te maken.				
Om reclame te maken.				
Om beroemd te worden.				
Om de wereld te verbeteren.				
Om mensen gelukkig te maken.				
Om geld te verdienen.				
Omdat aandacht leuk is.				
Om nog een andere reden, namelijk...				

Wanneer ben je een influencer?

Maak een lijn in de klas. Leg aan het ene uiterste van de lijn een blad met 'Wel een influencer', aan het andere eentje met 'Geen influencer'. Vraag leerlingen om personen te rangschikken op de lijn. Wie van mening verandert tijdens het spel, mag van plaats veranderen. Laat ze ook telkens uitleggen waarom iemand op die plaats hoort.

Personen

Influencer

Geen influencer

☐	Leraar	☐
☐	Hippe klasgenoot	☐
☐	Huisdier	☐
☐	Zanger	☐
☐	Sporter	☐
☐	Eerste minister	☐
☐	Coole opa	☐
☐	Donald Duck	☐
☐	Pommelen Thijs	☐

Voer voor een klasgesprek

- Wat zou jij doen als je een influencer was?
- Hoe zou jij veel volgers krijgen?
- Wat zou jij vertellen aan je volgers?
- Zou je voor 100 euro een leugen vertellen aan je volgers?
- Zou je voor 100 euro zeggen dat jouw schoenen de beste schoenen zijn?
- Zou je voor 100 euro zeggen dat schoenen die je lelijk vindt mooi zijn?

3 De valse soldaat

Korte inhoud

In de HoeZoo begroet de Flaminfo de dieren met dagelijkse nieuwtjes. Deze keer wordt de komst van een nieuwe bewoner aangekondigd, de soldatenara.

De viooltjeslori en de geelkop-amazone ontvangen berichten van een onbekend nummer, waarvan ze denken dat het de soldatenara is. Tot hun verbazing komt de echte soldatenara eerder dan verwacht aan. Dat zorgt voor verwarring, want wie is dan de persoon die zich voordoeft als de soldatenara en die hen berichten blijft sturen?

Wat is de reden achter de valse berichten en hoe moeten de dieren daarmee omgaan? Hoe weten ze wie er achter een vals profiel schuilt? Wie is de mysterieuze persoon die zich voordoeft als de soldatenara en waarom stuurt die allerlei berichten?

Luister het volledige verhaal op
www.deschaalvanm.be/hoezoo

Aan de slag

1 Ga voor je het verhaal afspeelt met je leerlingen op **onderzoek**.

Stel volgende vragen:

- Moet je online altijd eerlijk zeggen wie je bent?
- Moet je online altijd eerlijk zeggen wie je bent als dat gevraagd wordt?
- Waarom denk je dat?

2 **Toon de dierenillustraties** uit de handleiding en bespreek klassikaal wat ze zien.

3 **Beluister** samen het verhaal.

4 Stel enkele **vragen** uit onderstaande reeks luister-, onderzoeks- of filosofische vragen.

5 Ga verder met de **denkoefeningen** op de volgende pagina's. Gebruik ze als basis voor het klasgesprek, inspiratie vind je in de paarse kaders.

Luistervragen

- Welk bericht ontvangt de lori van een onbekend nummer?
- Wat is de reactie van de lori en de amazone wanneer de echte soldatenara plotseling verschijnt?
- Wie denken de lori en de amazone dat de berichten stuurt als de echte soldatenara al in de HoeZoo is?

Filosofische vragen

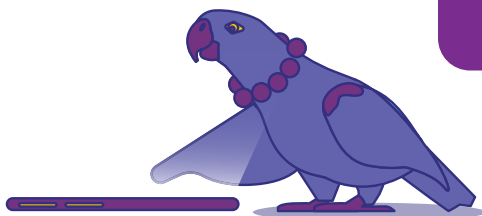
- Is online liegen makkelijker dan offline liegen?
- Kan je vrienden zijn met iemand die je nog nooit hebt ontmoet?
- Hoe weet je of iemand met wie je online spreekt eerlijk is?
- Kunnen sociale media of smartphones mensen veranderen?
- Als een robot antwoordt alsof hij je vriend is, is hij dan ook je vriend?
- Wat betekent het om een vriend te zijn?

Wat verwacht je van ...

Laat leerlingen in de tabel op de volgende pagina een kruisje zetten bij de acties die je zou verwachten van een echte online vriend en van een nep online vriend. Laat ze uitleggen waarom ze dat denken. Zet ze eerst individueel aan het werk en laat ze dan hun antwoorden vergelijken in kleine groepjes. Bespreek nadien klassikaal.

Voer voor een klasgesprek

- Wat zou je doen als je een bericht krijgt van iemand die je niet kent?
- Wat zou je ervan denken als iemand berichtjes stuurt met jouw naam of foto?
- Welke vraag kan je stellen om te weten of iemand echt is wie die beweert te zijn?
- Hoe kan je weten dat je niet met de echte persoon spreekt?
- Kan je weten of je met een robot communiceert? Hoe?

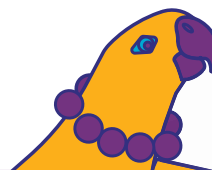

Actie	Echte online vriend	Nep online vriend	Waarom?
Vraagt onmiddellijk om persoonlijke informatie.			
Wil geen foto's delen.			
Gebruikt heel moeilijke woorden.			
Vraagt om een foto, maar deelt zelf alleen een foto van zijn papegaai.			
Belooft om veel cadeautjes te geven.			
Vraagt om snel in het echt af te spreken.			

Wie is het?

Vraag leerlingen om in drie zinnen op te schrijven wat ze gisteren gedaan hebben en wat ze daarvan vonden, zonder hun naam te vermelden. Leg alle briefjes in een doos.

Leerlingen lezen om beurten een briefje uit de doos voor. De leerling naast de lezer probeert te raden wie het briefje heeft geschreven en legt uit waarom die aan deze klasgenoot denkt. De genoemde leerling mag vervolgens zeggen of die het briefje inderdaad geschreven heeft.

Voer voor een klasgesprek

- Verraden je hobby's wie je bent?
- Zegt de manier waarop je schrijft iets over wie je bent?

Voer voor een klasgesprek

- Hoe kan je leugens herkennen?
- Kan je zien aan iemand of die liegt?
- Kan je ook online merken of iemand liegt?
- Wat kan je doen om te weten of iemand gelogen heeft?
- Wat kan je online doen om te weten of iemand gelogen heeft?

Liegebeest!

Deze oefening doen leerlingen per twee. Elke leerling vertelt twee korte verhalen. Slechts één van beide verhalen is waar. De ander mag vervolgens raden welk verhaal niet klopt. Daarna keren de leerlingen de rollen om.

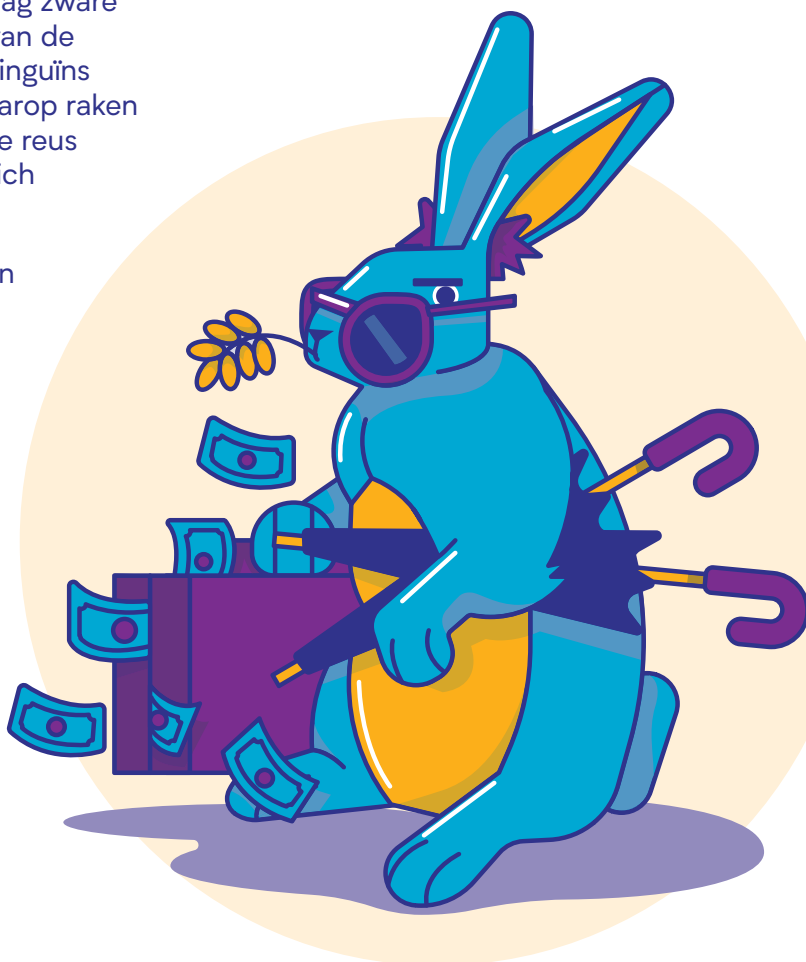
4 Regen

Korte inhoud

De Flaminio kondigt later op de dag zware regenval aan. Een Vlaamse reus van de kinderboerderij waarschuwt de pinguïns voor het gevaar van de regen. Daarop raken de pinguïns in paniek. De Vlaamse reus verkoopt hun snel paraplu's om zich te beschermen.

Zodra het begint te regenen, zitten de dieren veilig en droog onder hun paraplu's. Maar omdat de orang-oetan Jules niet gewaarschuwd werd, raken de dieren bezorgd over zijn veiligheid.

Tot ieders verbazing blijft Jules' vacht onaangetaast door de regen. Daardoor twifelen de dieren aan de ernst van de waarschuwing. Was het wel nodig om alarm te slaan voor de regen? En hoe kan je dan weten of regen echt gevaarlijk is?

Luister het volledige verhaal op
www.deschaalvanm.be/hoezoo

Aan de slag

1

Ga voor je het verhaal afspeelt met je leerlingen op **onderzoek**. Vertel ze onderstaande vijf beweringen. Vraag welke uitspraak volgens hen waar is, en waarom.

- Van geeuwen moet je lachen.
- Lieveheersbeestjes hebben acht poten.
- Water is ongezond.
- Kikkers lusten vliegen.
- Appels zijn blauw.

2

Toon de dierenillustraties uit de handleiding en bespreek klassikaal wat ze zien.

3

Beluister samen het verhaal.

4

Stel enkele **vragen** uit onderstaande reeks luister-, onderzoeks- of filosofische vragen.

5

Ga verder met de **denkoefeningen** op de volgende pagina's. Gebruik ze als basis voor het klasgesprek, inspiratie vind je in de paarse kaders.

Luistervragen

- Waarvoor waarschuwt de Vlaamse reus de pinguïns?
- Hoe reageren de pinguïns op de waarschuwing?
- Wat gebeurt er met Jules, de orang-oetan, wanneer het begint te regenen?
- Wat denken de dieren over de regen wanneer ze zien dat Jules' kleur niet wegspoelt?
- Hoe denken de dieren in de HoeZoo over de waarschuwing van de Vlaamse reus nadat de regen gestopt is?

Filosofische vragen

- Hoe kan je weten of iemand de waarheid spreekt?
- Moet je altijd de waarheid spreken?
- Kunnen verschillende antwoorden op dezelfde vraag allemaal waar zijn?
- Kan het goed zijn om iets niet te weten?
- Wat is het verschil tussen echt en niet echt?

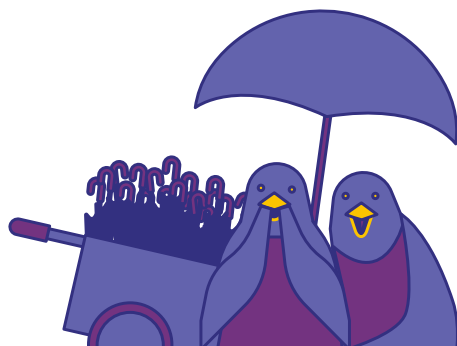
In de huid van ...

Is de regen gevaarlijk? De dieren in het verhaal denken allemaal iets anders. Laat leerlingen zelf in de huid kruipen van een de dieren en een antwoord bedenken.

Deel leerlingen op in groepjes van vier. Ze beslissen zelf wie de pinguïn, Vlaamse reus, Flaminio en orang-oetan is en denken na hoe hun dier zou denken over de regen. Vervolgens debatteren ze over de vraag 'Is de regen gevaarlijk?'. Iedereen denkt en praat zoals het dier dat ze gekozen hebben. Bespreek nadien klassikaal.

Voer voor een klasgesprek

- Moet je altijd de waarheid spreken?
- Kunnen verschillende antwoorden op dezelfde vraag allemaal waar zijn?
- Hoe kan je iemand overtuigen die iets anders denkt dan jij?
- Kan iemand die weinig weet slim zijn?
- Moet je iemand laten uitspreken als je denkt dat die niet de waarheid zegt?

5 De duiven

Korte inhoud

De Flaminfo kondigt de ochtend aan in de HoeZoo. Duiven 16 en 37 krijgen als vliegende reporters de taak om een verhaal over gifkorrels in het voedsel van dieren te onderzoeken. De chimpansee beweert namelijk dat iemand gif in het voedsel doet.

Duiven 16 en 37 betrappen een verzorger met een zak voer, maar ontdekken dat het om vitaminen gaat. Duif 37 zoekt op wat vitaminen zijn en ontdekt dat die juist gezond zijn. Duif 16 proeft de korrels om zeker te zijn dat ze veilig zijn.

De volgende dag onthult de Flaminfo dat de korrels in feite vitaminen zijn. De chimpansee erkent zijn fout en vraagt zich af hoe hij dat kon weten. Hoe kunnen de dieren zeker zijn welke informatie wel en niet betrouwbaar is?

Luister het volledige verhaal op
www.deschaalvanm.be/hoezoo

Aan de slag

1

Begin met een verbeeldings-oefening. Vraag leerlingen zich in te beelden dat ze een reporter zijn die van iemand op straat hoort dat er net een hele grote dinosaurus door zijn tuin liep.

- Wat kan de reporter doen om te weten of dat waar is?
- Welke vragen kan de reporter stellen?
- Welk onderzoek kan de reporter voeren?

2

Toon de **dierenillustraties** uit de handleiding en bespreek klassikaal wat ze zien.

3

Beluister samen het verhaal.

4

Stel enkele **vragen** uit onderstaande reeks luister-, onderzoeks- of filosofische vragen.

5

Ga verder met de **denkoefeningen** op de volgende pagina's. Gebruik ze als basis voor het klasgesprek, inspiratie vind je in de paarse kaders.

Luistervragen

- Wat ontdekken duif 16 en duif 37 bij de voederbakken?
- Hoe reageert de Flaminio op de beweringen van de chimpansee over het eten van de dieren?
- Wat is uiteindelijk de waarheid over de inhoud van de witte zak met zwarte letters?
- Waarom dachten de dieren in de HoeZoo dat er gif in hun voedsel zat?
- Waarom worden de duiven vertrouwd om het nieuws te verspreiden in de HoeZoo?

Filosofische vragen

- Hoe kunnen we weten of iets waar is of niet?
- Hoe kunnen we bepalen of informatie klopt?
- Is wat je ziet altijd juist?
- Is het altijd belangrijk om de waarheid te vertellen?
- Kan je zien of iemand te vertrouwen is?
- Hoe kan je onderzoeken of iets waar is?
- Kunnen je ogen je altijd vertellen wat waar is?
- Is wat je ziet altijd juist?

De zwarte doos

Vul een volledig afgesloten doos met enkele objecten zoals een balletje, rijst of een steen. Vraag leerlingen vervolgens wat er in de doos zit. Ze mogen alles doen met de doos wat ze willen, behalve ze openmaken.

Laat leerlingen telkens een reden geven voor hun hypothese (bv. 'Ik denk dat er een steen in zit, want ik voel dat er maar één ding beweegt en het maakt een hard geluid'). Verklap zelf niet wat er in de doos zit, ook niet aan het einde van de opdracht. Zo blijven leerlingen nieuwsgierig en staan ze open voor het klasgesprek.

Voer voor een klasgesprek

- Kan je iets onderzoeken als je het niet kan zien?
- Als je aan een blinde een voorwerp geeft, kan die dan door te voelen, te horen of te ruiken ontdekken wat het is?
- Is iets waar als je denkt dat het waar is?

De (f)luisterkring

Leerlingen nemen plaats in een kring. Iemand fluistert een verhaal in het oor van de leerling ernaast. Die zegt het in twee of drie zinnen door aan de persoon daarnaast. Zo gaat het verder, tot de kring rond is. De laatste leerling zegt luidop wat die gehoord heeft. Komt dat overeen met het verhaal van de eerste leerling in de kring? Bespreek klassikaal.

Voer voor een klasgesprek

- Als je iets doorvertelt, verandert het verhaal dan?
- Is dat ook zo voor het nieuws?
- Wie vertelt het nieuws soms aan een ander?
- Hoe zou het nieuws eruitzien zonder nieuwslezers?

Feitenjacht: word een onderzoeksduif!

Leerlingen krijgen net als duif 16 en duif 37 de rol van onderzoeksduif. Maak enveloppen met onderstaande 'feiten' en verspreid deze over het klaslokaal. Sommige zijn waar, andere niet. Elk team moet alle enveloppen vinden en beslissen wat er al dan niet klopt. Leerlingen proberen de waarheid te achterhalen, door online op zoek te gaan en verschillende bronnen te raadplegen.

De waarheid ontdekt? Dan krijgt het team één punt per feit. Bespreek aan het einde van de speurtocht klassikaal hoe iedereen de feiten beoordeeld heeft en wat ze geleerd hebben over het belang van onderzoek.

Feit 1

Mensen gebruiken slechts 10% van hun hersenen.

Onwaar.
Mensen gebruiken vrijwel alle delen van hun hersenen.

Feit 2

De grootste woestijn ter wereld is de Sahara.

Onwaar.
De grootste woestijn is Antarctica, een gebied dat extreem droog is, maar niet noodzakelijk zandig.

Feit 3

Vleermuizen zijn blind.

Onwaar.
Vleermuizen kunnen zien, hoewel ze sterk afhankelijk zijn van echolocatie om te navigeren.

Feit 4

Dinosaurussen en mensen leefden tegelijkertijd.

Onwaar.
Dinosaurussen waren al lang uitgestorven voor de eerste mensen verschenen.

Feit 5

De Eiffeltoren krimpt in de winter.

Waar.
Metaal zet uit bij warmte en krimpt bij kou, dus de Eiffeltoren kan in de winter een paar centimeter korter zijn.

Feit 6

De zon is een planeet.

Onwaar.
De zon is een ster.

Feit 7

Chocolade is giftig voor honden.

Waar.
In chocolade zit een stof die honden niet goed kunnen afbreken, waardoor een grote hoeveelheid heel schadelijk kan zijn.

Feit 8

Water kookt bij 100°C op zeeniveau.

Waar.
Op zeeniveau kookt water bij 100°C. Hoe hoger je gaat, hoe lager de kooktemperatuur: als je op zo'n 3000 meter hoogte bevindt, kun je water al laten koken bij 90°C.

Voer voor een klasgesprek

- Was het makkelijk om te beslissen welke feiten waar waren en welke niet?
- Welke strategieën heb je gebruikt om de waarheid te vinden?
- Wat is een feit en wat is een mening? Is er een verschil?

Ontdek De Schaal van M

Een ruim aanbod aan gratis lesmateriaal voor het lager onderwijs over mediawijze thema's.

	Graad 1	Graad 2	Graad 3
Kritikat			
Mega (Media)Wijs Werkboek			
Publi Ville			
Is het echt zo?			
HoeZoo			
Lessenreeks 'Slim op het internet'			
Wedstrijd 'Meest mediawijze klas van Vlaanderen'			

Meer weten? Surf naar: www.deschaalvanm.be

HoeZoo is een initiatief van

Het Geluidshuis
Universiteit Antwerpen
Odisee
Mediawijs

HoeZoo is ontwikkeld in het kader van het project NieuwsWijsNeuzen, met steun van het Departement Jeugd, Cultuur en Media.

www.deschaalvanm.be/hoezoo

D/2024/13815/2

Vlaanderen
verbeelding werkt

